

Rudolf II.

1576–1611

Rudolf II.

1576–1611

K nejrozporuplnějším českým panovníkům patřil Rudolf II. (18. 7. 1552 – 20. 1. 1612), nevyrovnaná osobnost, trpící zřejmě psychickou nemocí. Měl k ní genetické předpoklady. Jeho otec Maxmilián II. pojal za manželku vlastní sestřenicí Marii Španělskou. Nebezpečí tohoto faktoru násobila ještě okolnost, že Rudolfova prabába Johana Šílená strádala nevyčleřitelnou duševní poruchou. Podivínský Rudolf se ani neoženil, udržoval však trvalý poměr s Kateřinou Stradovou. Zplodil s ní několik levobočků, mezi nimi Julia Caesara d'Austria, maniaka, který v Českém Krumlově sadisticky zavraždil měšťanskou dívku. Rudolfovi však nelze upřít pozitivní zájmy. Praha, již roku 1583 učinil svou rezidencí, se za jeho vlády stala věhlasným kulturním centrem. V pověstných panovníkových uměleckých sbírkách se skvěla díla nejslavnějších evropských výtvarníků. Rudolfovo mecenášství přitahovalo do jeho služeb představitele manýrismu: malíře Hanse von Aachen, Bartoloměje Sprangera, Arcimbolda i sochaře Adriana de Vries. Vzrušená doba počátku novověku marně hledala ztracený středověký řád i renesanční harmonii. Proto se lidé častěji než dříve upínali k astrologii, alchymii a černé magii, které jim měly dát jistotu, bohatství i odpověď na zneklidňující otázky. Své zraky obraceli s nadějí i k vědeckému poznání, založenému na pozorování a experimentu. Hranice mezi magií na straně jedné a vědeckými snahami na druhé straně však byla ještě nezřetelná, obě sféry se vzájemně prolínaly. I proto se Rudolfova ruka štědře otvírala jak podvodníkům, tak seriózním učencům. V Praze v té době působili alchymisté Edward Kelley a John Dee i známí astronomové Tycho de Brahe a Johannes Kepler; jenž zde formuloval své první dva zákony o pohybu planet. Atmosféra císařské rezidence byla jako stvořená pro nejrůznější dohady a fámy, z nichž se později zrodily pověsti o nesmírných pokladech Marka Mardochaje Maisla, ve skutečnosti neobyčejně podnikavého židovského lichváře, či o umělém člověku – Golemovi zhotoveném moudrým rabínem Jehudou Löw ben Bezalel. Rudolfinská Praha se v 19. a 20. století stala vděčným námětem pro filmová zpracování i pro vznik mnoha povídek a románů.

Ve vypjatě katolickém Španělsku vychovaný Rudolf sdílel porozumění pro habsburské rekatolizační plány. Na pražském dvoře, kde pobývali španělští vyslanci a papežští nunciové, se snovaly plány na opětovné vítězství katolicismu ve střední Evropě. Mezinárodní poměry však byly natolik nejednoznačné, že postavily Rudolfa do bezvýchodné situace a zvrátily dosavadní úspěchy katolické strany, jejíž přívrženci obdrželi v letech 1598–1599 nejvyšší české úřady. Když Rudolfův bratr, arcivévoda Matyáš, získal na svou stranu rakouské, uherské a moravské stavy a pokusil se s jejich podporou vydobýt trůn, ustoupil panovník ve všech směrech. Vzdal se vlády nad Uhrami, Moravou a rakouskými zeměmi v Matyášův prospěch, ale udržel si v moci Čechy, obojí Lužici a Slezsko. Za prokázanou loajalitu musel ovšem českým nekatolíkům vydat roku 1609 tzv. Rudolfův majestát, uzákonující Českou konfesi. Ještě jednou se zoufalý Rudolf pokusil obnovit pozice katolicismu. S pomocí zdivočelé soldatesky pasovského biskupa Leopolda se roku 1611 snažil změnit poměry v Českém království. Marně. Proto téhož roku rezignoval na českou korunu, ponechal si pouze titul císaře Svaté říše římské a brzy poté zemřel.

